

TAMPEREEN KAUPUNKI

Ilokkaanpuiston asemakaava-alueen (8617) lepakkoselvitys

Raportti

ID: 1 576 642

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	1
2	Selvitysalue.....	1
3	Lähtötiedot ja menetelmät	2
3.1	Lähtötiedot	2
3.2	Maastotyöt.....	2
3.3	Uhanalaisuusluokitus.....	2
3.4	Luontodirektiivi	2
3.5	EUROBATS.....	2
3.6	Lepakoiden käyttämien alueiden luokitus.....	3
3.7	Epävarmuudet.....	3
4	Tulokset.....	3
4.1.1	Havainnot	3
4.1.2	Lajikuvaukset	4
5	Johtopäätökset ja suositukset.....	5

Pohjakartat © Maanmittauslaitos 2016

Raportin kuvat © FCG / Tiina Mäkelä

Kannen kuva: Viiksisipiipalaji (*Myotis mystacinus/brandtii*)© Tiina Mäkelä

14.9.2016

Ilokkaanpuiston asemakaava-alueen (8617) lepakkoselvitys

1 Johdanto

Tämä Ilokkaanpuiston asemakaava-alueen lepakkoselvitys on laadittu Tampereen kaupungin toimeksiannosta FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:ssä. Selvityksen on laatinut biologi, FM Tiina Mäkelä.

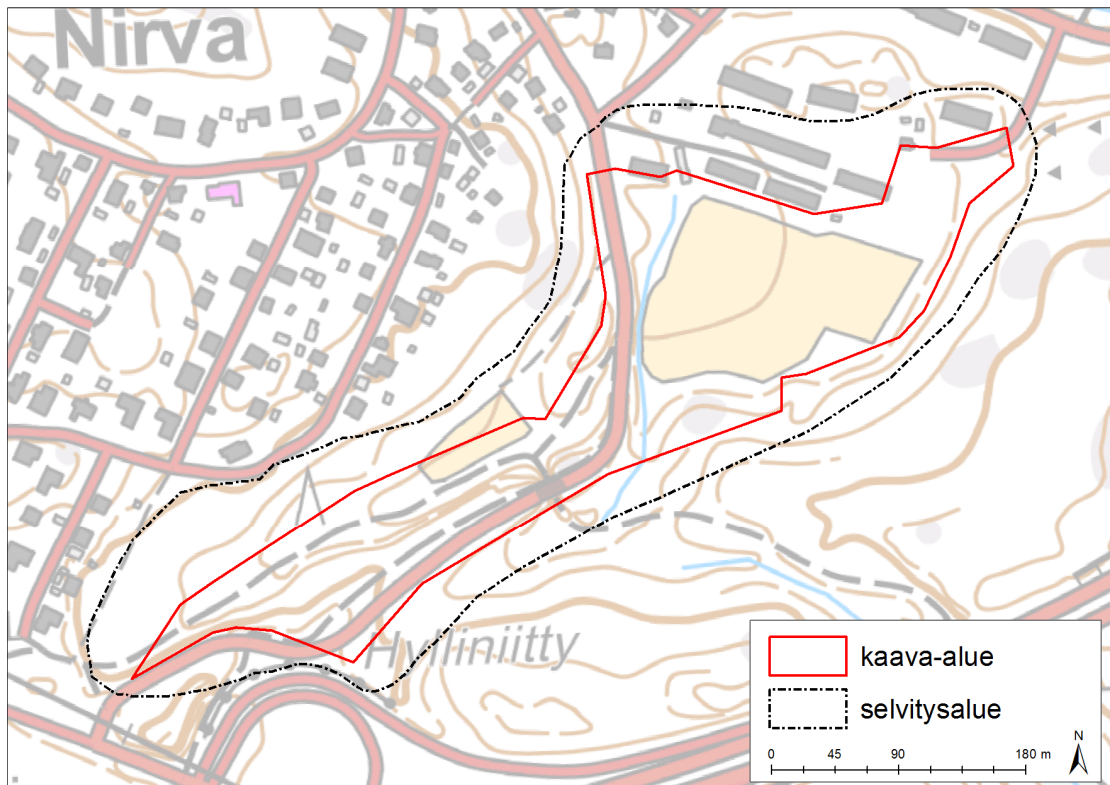
Selvityksessä on kartoitettu alueella esiintyvä lepakkolajisto ja lepakoille arvokkaat elinympäristöt. Selvitys perustuu kesällä 2016 laadittuihin maastokartoituksiin.

Selvitystä voidaan käyttää hyväksi alueen maankäytön suunnittelussa.

2 Selvitysalue

Suunnittelualue sijaitsee Koivistonkylän ja Nirvan kaupunginosassa noin kuusi kilometriä Tampereen ydinkeskustan eteläpuolella, Hylliniitynkadun varrella. Kaavamuuotos koskee Ilokkaanpuistoksi nimettyä peltoaluetta, Hylliniitynpuistoa sekä Hylliniitynkadun aluetta.

Kartoitukset kohdennettiin asemakaava-alueelle sekä lähiympäristöön. Selvitysalueen sijainti on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Ilokkaanpuiston asemakaava-alue sekä lepakkoselvitysalueen rajaus.

14.9.2016

3 Lähtötiedot ja menetelmät

3.1 Lähtötiedot

Selvitysalueelta ei ollut käytössä aiempia lepakkoselvitystietoja. Lähtötietoina on käytetty mm. seuraavia aineistoja:

- Suomen lepakot (SLTY 2016)
- Bats of Britain and Europe (Dietz & Kiefer 2016)

3.2 Maastotyöt

Lepakkoselvityksen maastoinventoinnit tehtiin 29.–30.6. klo 23.00–02.00. ja 1.8. klo. 22.00–01.30. Sää maastokäyntien aikana oli hyvä (Taulukko 1).

Taulukko 1. Sää lepakkokartoitusöinä.

Päivämäärä	Lämpötila	Tuulen voimakkuus	Pilvisyys
29.6–30.6	+15°C..+18°C	0-1 m/s	1/8
1.8.–2.8.	+15°C	0 m/s	0/8

Alueella esiintyvä lepakkolajisto ja lepakoille arvokkaat alueet kartoitettiin yöaikaan tehtävällä detektorikartoituksella Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kartoitusmenetelmiä soveltaen (SLTY 2012). Selvitys tehtiin aktiivikartoitusmenetelmällä ja työssä käytettiin detektoria Wildlife Acoustics EM3⁺.

Ruokailualueita ja niille johtavia reittejä kartoitettiin öisin kävelemällä selvitysalue kattavasti lävitse ja samalla kuunnellen detektorilla lepakoiden ultraääniä. Arvokkaat lepakkoalueet rajattiin havaintojen perusteella kartoille. Kartoitus toistettiin kaksi kertaa kesän 2016 aikana.

3.3 Uhanalaisuusluokitus

Nisäkkäiden osalta uhanalaisuusarviointi on päivitetty vuonna 2015 (Liukko ym. 2015). Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) lajit. Silmälläpidettävät (NT) lajit eivät ole uhanalaisia lajeja. Suomessa esiintyvistä lepakkolajeista uhanalaisiksi on määritelty ainoastaan pikkulepakko (VU) ja ripsisiippa (EN).

3.4 Luontodirektiivi

Kaikki lepakkolajimme kuuluvat EU:n Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajilistaan. Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Näitä ovat lisääntymispaikat, muut kesä-, kevät- ja syysaikaiset päiväpiilot sekä talvehtimispaikat.

3.5 EUROBATS

Suomi liittyi Euroopan lepakoidensuojelusopimukseen (EUROBATS) vuonna 1999. Sopimus velvoittaa osapuolimaita huolehtimaan lepakoiden suojelusta

14.9.2016

lainsäädännön kautta sekä tutkimusta ja kartoituksia lisäämällä. EUROBATS-sopimuksen mukaan osapuolimaiden tulee pyrkiä säästämään lepakoille tärkeitä ruokailualueita sekä siirtymä- ja muuttoreittejä.

3.6 Lepakoiden käyttämien alueiden luokitus

Tampereella käytettävä lepakkoalueiden arvoluokitus noudattelee Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n esittämää suositusta (SLTY 2012):

- Luokka I: Lisääntymis- tai levähdyspaikka
 - ehdottomasti säilytettävä, hävittäminen tai heikentäminen luonnonsuojelulaissa kielletty
- Luokka II: Tärkeä ruokailualue tai siirtymäreitti
 - esim. alue, jolla saalistaa monta lajia ja/tai alueella saalistaa merkittävä määrä yksilöitä
 - alueen arvo lepakoille huomioitava maankäytössä (EUROBATS)
- Luokka III: Muu lepakoiden käyttämä alue
 - alue on lepakoiden käyttämä, mutta laji ja/tai yksilömäärä on pienehkö
 - maankäytössä mahdollisuuksien mukaan huomioitava alueen arvo lepakoille

3.7 Epävarmuudet

Selvitystyön epävarmuustekijät liittyvät luonnon vuotuiseen vaihteluun sekä maastoinventointien rajalliseen kestoan. Inventointitulokset ilmentävät aina hetkellistä luonnon tilaa, joka voi jossain määrin vaihdella vuosittain. Niinpä alueella voi esiintyä joinain vuosina lajeja, joita ei tässä kartoituksessa havaittu.

Lepakkokartoitus perustuu kahteen eri aikaan kesästä tehtyyn kartoituskertaan. Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kartoitusohjeiden mukaisesti lepakkokartoitus olisi suositeltavaa toistaa kolmesti kesän aikana. Selvitysalue oli kuitenkin kooltaan melko pieni ja alueella oli vain vähän lepakoille soveltuvaa elinympäristöä, joten kahden toistokerran kartoituksella arvioitiin saatavan riittävä kuva lepakoille tärkeistä alueista.

Epävarmuustekijät huomioiden voidaan todeta, että selvityksessä on pystytty kartoittamaan alueella esiintyvä lepakkolajisto ja lepakoille tärkeät alueet maankäytön suunnittelun kannalta riittävällä tarkkuudella.

4 Tulokset

4.1.1 Havainnot

Kesäkuun kartoituksessa alueella tehtiin viisi havaintoa viiksisiiippalajista (isoviiksisiiippa/viiksisiiippa) sekä kaksi havaintoa pohjanlepakosta. Viiksisiiippalajien erottaminen toisistaan äänen perusteella on mahdotonta, joten niitä käsitellään detektorin avulla laadituissa lepakkoselvityksissä yleisesti lajiparina viiksi/isoviiksisiiippa.

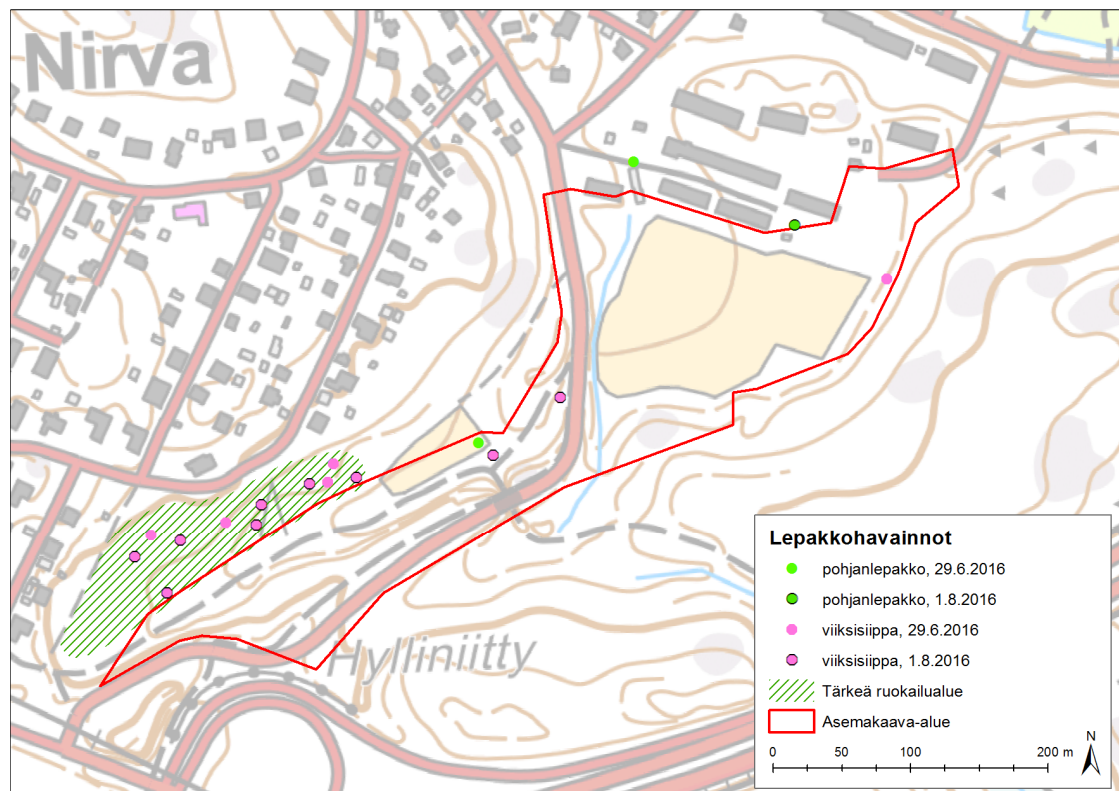
14.9.2016

Viiksisiihppahavainnot keskittyivät Hyllinniityn pohjoispuoliselle alueelle varsinaisen asemakaava-alueen ulkopuolelle. Pohjanlepakko havaittiin saalistamassa alueen pohjoisosassa teiden varsilla.

Elokuun alun maastokäynnillä selvitysalueella tehtiin yhdeksän havaintoa viiksisiihppalajista ja yksi havainto pohjanlepakosta. Lepakkohavainnot painoutuivat täysin samoille alueille kuin kesäkuussa.

Havaintojen perusteella rajattiin viiksisiiippoille tärkeä ruokailualue (luokka II) Hyllinniityn pohjoisosasta. Alueelle voi sijoittua myös viiksisiiippojen lisääntymis- ja levähdyspaikkoja (esim. vanhoissa tikankoloissa), vaikkei niitä kartoituksen yhteydessä pystytty varmistamaan. Tähän viittaa se, että lepakot olivat metsäalueella aktiivisia välittömästi auringon laskun jälkeen, jolloin ne lähtevät päiväpiiloistaan liikkeelle. Alueen rajausta sekä yksittäiset havainnot on esitetty kuvassa 2.

Pohjanlepakon osalta arvokkaita ruokailualueita on hyvin vaikea rajata, sillä laji ruokailee tyypillisesti puoliavoimissa ympäristöissä teiden ja katujen varsilla sekä puutahoissa. Pohjanlepakko on elinympäristönsä suhteen viiksisiihppalajeja joustavampi ja hyödyntää myös ihmisen muuttamia ympäristöjä.

Kuva 2. Selvitysalueella tehdyt lepakkohavainnot ja lepakoille tärkeä ruokailualue.

4.1.2 Lajikuvaukset

Pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*)

Luontodirektiivin liitteen IV(a) laji. Pohjanlepakko on maamme yleisin ja laajimmalle levinnyt lepakkolaji. Sen voi tavata miltei koko Suomesta, tosin Lapista havaintoja tulee harvakseltaan. Pohjanlepakko on vahva lentäjä, joka

14.9.2016

suosii melko avaria maisemia (SLTY 2016). Alueella havaittiin varmuudella ainakin kaksi eri pohjanlepakkoyksilöä. Pohjanlepakot saalistivat tyypillisesti peltojen ja teiden laiteilla puoliavoimessa ympäristössä.

Kuva 3. Pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*) on Suomen yleisin lepakkolaji.

Viiksisiiippa/isoviiksisiiippa (*Myotis mystacinus/brantdii*)

Luontodirektiivin liitteen IV(a) laji. Viiksisiiippalajit saalistavat useimmiten metsäisissä maisemissa. Ne pysyttelevät suojaisissa ympäristöissä ja karttavat varsinkin valoisia aukeita. Lajien levinneisyydestä tarvitaan vielä lisätietoja, nykykäsityksen mukaan niiden levinneisyys painottuu maamme itäosiin ja ulottuu Kainuun tasolle asti (SLTY 2016). Kartoituksissa havaittiin useita viiksisiiippoja. Tärkeä ruokailualue sijoittuu asemakaava-alueen ulkopuolelle.

Taulukko 2. Kartoituksessa toukokuussa 2016 havaitut suojelullisesti arvokkaat lajit (DIR= luontodirektiivin liitteen laji)

Laji	Tieteellinen nimi	IUCN	DIR
Pohjanlepakko	<i>Eptesicus nilssonii</i>	-	x
Viiksisiiippalaji	<i>Myotis mystacinus/brantdii</i>	-	x

5 Johtopäätökset ja suositukset

Ilokaanpuiston asemakaava-alueella esiintyviä lepakkolajeja ovat viiksi/isoviiksisiiippa sekä pohjanlepakko. Varsinainen kaava-alue on lepakoiden osalta hyvin tavanomaista, eikä alueella havaittu lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja tai tärkeitä ruokailualueita. Kaava-alueen eteläosan luoteispuolelle jäävä metsäalue on viiksisiiippojen kannalta tärkeää ruokailualueita (luokka II) ja ko. metsäalueen ympäristöön (ruokailualueen ja Hyllinniityntien

14.9.2016

väliin) olisi suositeltavaa jättää esim. 50 metrin levyinen rakentamaton ja puustoinen suojavyöhyke, joka voidaan kaavassa osoittaa esim. virkistysalueena.

FCG SUUNNITTELU JA TEKNIikka OY

Laatinut:

Tiina Mäkelä
suunnittelija, FM

LÄHTEET

Diez C. & Kiefer, A. 2016: Bats of Britain and Europe. Bloomsbury Publishing. UK. 2016.

Liukko, U-M., Henttonen, H., Hanski, I. K., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E-M. & Pitkänen, J. 2016: Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Mammal Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 34 s.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 2016: Suomen lepakot. <<https://sites.google.com/site/sltyry/>> (luettu 9.9.2016)

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 2012: Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. <http://lepakko.fi/docs/SLTY_lepakkokartoitusohjeet_2012_12.pdf> (luettu 12.5.2016)